شیعر و واتا یان شیعر و قسە؟..

سەدیق سەعید ڕواندزی

گرفتی بەشێکی زۆری ئەوانەی لە شیعر دەدوێن، بە تایبەتیش نەوەی نوێی دوای ڕاپەڕین لەوەدایە، کە ئاگایەکی قووڵ و وردیان لە بارەی قۆناغەکان و ڕەوتی شیعری کوردی، لە ڕابردوودا و بە تایبەتیش زەمەنی پێش ڕاپەڕین نییە. بۆیەشە کاتێ لە بارەی ئەزموونی شاعیرەکەوە دەدوێن، دەکەونە هەڵەوە و پارادۆکسی گەورە، کە خۆشیان هەستی پێ ناکەن. بەشێک لە وانەی لە شیعر دەدوێن، لە کاتێکدا شاعیرن بە تێگەیشتنی خۆیان و سەروکاریان لەگەڵ دنیای شیعر هەیە، بەڵام ڕۆشنبیریی شیعرییان نییە، کە ڕەگەکانی دەچنەوە نێو مێژوو، زمان، هەڵومەرجی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئەدەبی قۆناغەکانی شیعری کوردی. تاکو بەرمەبنای ئەو مێژووە، لە بارەی شیعر و ئەزموونی جیاوازی شیعری بدوێن. لە ڕاستیدا، لە نێو نەوەی پێش ڕاپەڕین و نەوەی دوای ڕاپەڕین و بە تایبەتیش نەوەی ساڵانی دوو هەزارەکان، گەلێک خەسڵەتی جیاکەرەوەی فەرهەنگی هەن، بەڵام دیارترین ئەو خەسڵەتە ئەوەیە، کە نەوەی پێش ڕاپەڕین، لە نێو پاشخانێکی گەورەی کولتووری و ڕۆشنبیریی و خوێندنەوەی کتێبەوە، دەنێ نێو دنیای نووسین و ئەدەب بە گشتی. بە پێچەوانەوەی نەوەی نوێوە، کە دەنووسێت، پاشان دێتە نێو دنیای خوێندنەوە. لەرەوەش گەر سەرنج بدەین دەبینین، هیچ شاعیرێکی نەوەی پێش ڕاپەڕین نییە، ئاگایەکی لە مێژوو و ڕەوتی شیعری کوردی، ئەگەر کەمیش بێت نەبێت. نەوەی پێش ڕاپەڕین، بوونەوەری ڕاستەقینەی نێو کتێب و خوێندنەوە بوون، دوای پەیوەندییەکی درێژ و قووڵ لەگەڵ کتێب و دنیای خوێندنەوە، دەست بە نووسین دەکەن، بۆیە ئێستاش کاتێ سەرنج لە نووسینەکانیان دەدەین، زۆر بە ڕوونی هەست بەوە دەکەین کە نەوەیەکن، ئاگایەکی گەورەیان لە ئەزموونی شیعری کوردی و ڕابردوو بە گشتی هەیە. بەڵام نەوەی نوێی دوای ڕاپەڕین، ئاگایەکی کەمی لەو مێژووەو ئەو قۆناغانە هەیە، بۆیە کاتێ لە شیعر بە گشتی و ئەزموونی شاعیرێک بە تایبەتی دەدوێت، چونکە ئاگاداری ڕابردوو نییە، ئیدی پێی وایە ئەزموونی ئەم شاعیرە، جیاواز و تایبەتە و لە مێژووی شیعری کوردیدا، داهێنانێکی تازەیە. بە بۆ ئەوەی لە زۆر کاتدا، لە چەمکی داهێنان و ئەزموونی جیاوازی شیعریی و شیعری داهێنەرانە گەیشتبن. لەو ڕوانگەیەوە، دەمەوێت وەک خوێنەرێکی شیعر، قسە لە سەر وتارێکی (شاڵاو حەبیبە) بکەم، کە لە پێشەکی کۆمەڵە شیعرێکی تازە چاپکراوی

(سامی هادی) بە ناوی (بەڵەمی نادیار) نووسیویەتی. شاڵاو لەو پێشەکییەدا، کە لە ڕاستییدا ستاییشنامەیەکە و بەرمەبنای ئەو پەیوەندییە هاوڕێیەتییەیە کە ئەو بە شاعیر دەبەستێتەوە، بە گشتی دەیەوێت لە بارەی شیعر و شیعرەکانی نێو ئەو کۆمەڵە شیعرەش بدوێت. نووسەر ئەو شیعرانە، وەک نموونەی ئەزموونێکی تازەی شیعری دەناسێنێت و پیشانی خوێنەری دەدات.

بە بڕوای ئەو (سامی هادی) لەو کۆمەڵە شیعرەدا، دابڕانێکی گەورەی لە ئەزموونەکانی پێشووی هێناوەتە ئاراوە و خوێنەر بەر ئەزموونێکی دیکەی تازە و جیاوازی کەشفنەکراوی ئەو شاعیرە بە قسەی ئەو دەکەوێت. بە بێ ئەوەی بتوانێت ڕوونی بکاتەوە، کە ئەو شیعرانە، چۆن و بە چی لە شیعرەکانی ڕابردووی ئەو شاعیرە جیا دەکرێنەوە و ئەزموونێکی تازەی تاقیکراوەیە؟ بە دەربڕینێکی تر، کاتێ باس لە دوو ئەزموونی جیاوازی شیعری شاعیرێک دەکەین، دەبێ ئەدگارە هونەرییەکان و جیاوازییەکانی نێو هەردوو ئەزموونەکە ئەنالیزە بکەین و دواتر لە پەراوێزی ئەو بەراوردکردنەوە، دەری بخەین کە ئەزموونەکە نوێ و جیاوازە. دەنا قسەکردن لە بارەی ئەزموونی نوێ، چەمکێکە و خوێنەر دەتوانێت بیداتە پاڵ دەیان شاعیر، بەبێ ئەوەی لە بنەڕەتدا ئەزموونەکە نوێ بێت. بەر لەوەی لە سەر ئەو بۆچوونە بووەستین، دەمەوێت بە کورتی لە بارەی ئەزموونی جیاوازی شیعری بدوێم. بێگومان یەکێک لەو دەستەواژە لاستیکییانەی، بەردەوام لە پەراوێزی خوێنەوەی نووسینی نووسەران دەکەوێتە بەرچاوم، چەمکی (ئەزموونی نوێ و داهێنەرانەی شیعرییە) لە کاتێکدا ئەگەر بە وردی سەرنج لە شیعرەکان بدەین، دەبینین لە ڕووی دنیابینی و ناوەڕۆک و زمانەوە، هەمان ئەزموونە بە وێناکردنی جیاواز. لە ڕاستیدا، هیچ ئەزموونێکی شیعری جیاواز نییە، ئەگەر لە بەراییدا زمانێکی جیاواز، فۆڕمێکی جیاواز، دنیابینییەکی جیاوازیی شیعری نەبێت. لە مێژووی شیعری کوردیدا، ئەزموونی شاعیرانی ئێمە هێندە هاوشێوە و لە یەک چووە، کە لە زۆر کاتدا بچووکترین خاسیەتی جیاکەرەوەی نێوان شیعری ئەو شاعیرانە نابینینەوە. سەرنح لە ئەزموونی شیعری کوردی نیوەی دووەمی هەفتاکان و قۆناغی دوای هەرەسی شۆڕشی کورد بدەن، شیعرەکانی ئەو قۆناغە، لە ڕووی گوتار و دنیابینییەوە هێندە لە یەکترییەوە نزیکن، وەک ئەوەی ئەزموونەکە بە کۆیە و هی یەک شاعیرە نەک جیاواز. بۆیە ئەزموونی شیعری، دابڕانێکی بنەڕەتییە لە ئەزموونەکانی هاوشێوە و هاو قۆناغ و هاوسەردەمەکە. بۆچی دەگوترێت ئەزموونی نوێی گۆران؟ چونکە هیچی لە شیعری کلاسیک نەدەچوو. شتێک نییە بە ناوی ئەزموونی جیاواز، ئەگەر ڕوانگەی جیاواز و زمانی جیاواز و دەقی جیاواز نەبێت. کاتێ ئەزموونی شاعیرێک، لە ڕووی

دەربڕین و زمان وگوتارە و لە ئەزموونی شاعیرێکی تر دەچێت، ئیدی شتێک نامێنێتەوە بە ناوی ئەزموونی جیاواز. ئەزموونی جیاواز، واتا جیاواز کەوتنەوە لە نووسینی دەقی شیعریی. ئایا بچووکترین هاوشێوەبوون و هاوچوونی زمانی، لە نێوان شیعرەکانی (سەباح ڕەنجدەر) و(کەریم دەشتی) و(جەمال غەمبار)بە نموونە هەیە؟ ئایا سەباح ڕەنجدەر، وەک فەرهاد شاکەلی و گۆران و شێرکۆ بێکەس دەنووسێت؟ وەک شاعیرانی هەفتا و هەشتاکان و ئێستای هەولێر دەنووسێت؟ مەگەر کاتێ بەر ئەزموونی ئەو شاعیرە دەکەوین، بەر شتێک دەکەوین کە لە شیعری شاعیرانی پێشووتر بینیبێتمان؟ کەواتە ئەو ئەزموونە جیا و تایبەتە، دەرئەنجامی دنیابینی تایبەت و زمانی تایبەتی شیعرییە. شاعیرێک ناتوانێت ئەزموونێکی تازەی شیعری تاقیبکاتەوە، ئەگەر زمانێکی تازەی شیعری و دنیابینییەکی تازەی شیعری تاقینەکاتەوە. ئەزموونی جیاواز، دابڕانێکی گەورەیە لە ئەزموونی ڕابردوو. جیاواز کەوتنەوەی شیعری، جیاواز کەوتنەوەیە لە سەر هەموو ئاستە هونەرییەکانی دەقێکی شیعری، کە دواجار وەک ئەزموونێکی تایبەت دەردەکەوێت. بۆیە کاتێ، شالاو حەبیبە دەنووسێت (سامی هادی) ئەزموونێکی تازەی شیعری تاقیدەکاتەوە، بێگومان دەبێ خوێنەر ئەو جیاواز کەوتنەوەیە لە ئەزموونی پێشووتر ببینێت. نووسەر لە پێشەکی ئەو کۆمەڵە شیعرەدا دەنووسێت:(بە گەڕانەوە بۆ شیعرە کۆنەکانی شاعیر کە لە کۆتایی ئەم کۆمەڵە شیعرە، یەک دوو نموونە دانراون، هەست بە گۆڕان و شێوازێکی تازەی شیعری ئەو شاعیرە دەکەین و شاعیر جیهانی نوێی کەشف کردووە) مەبەستی شالاو ئەوەیە، کە لە کۆتاییەکانی ئەو کۆمەڵە شیعرە، چەند نموونەیەک لە شیعرە کۆنەکانی ئەو شاعیرە هەن و جیاوازن لە شیعرەکانی نێو ئەو کۆمەڵە شیعرەی. بەڵام هەر خوێنەرێک ئەو بەراوردکارییە بکات، بێگومان دەزانێت کە ئەو بۆچوونەی نووسەری پێشەکییەکە، لە قسەیەکی ئاسایی و ستاییشی بەولاوە، هیچی تر نییە. ئەگەر بەراوردی ئەو شیعرانە بە یەکتری بکەین، زۆر بە ڕوونی هەمان دەنگی ئەو شاعیرە و هەمان هەناسەی شیعریی و هەمان موفرەداتی شیعری دەبینین. لە شیعرەکانی (سامی هادی)دا، بە گشتی خوێنەر بەر گەلێک چەمکی وەک (پاییز، تەنیایی، ڕەشبینی، تەمتومان، وەرز ، سرووشت ، مەرگ، شەراب، پەنجەرە، مانگ) و گەلێک دەربڕینی دیکەی شیعریش دەکەوێت. لە شیعرەکانی ئەو شاعیرەدا (کە من پێشتر لە بارەیەوە نووسیومە) هەست بە تەنهایی و ڕەشبینییەکی گەورە دەکەین، کە بەردەوام لە دنیابینی شاعیردا، بە تایبەتیش دوای مەرگی (زیلانی) کچە جوانە مەرگەکەی، ئامادەیی هەیە. شاعیر لە بەڵەمی نادیاریشدا، هەمان دنیابینی هەیە و هەمان ئەو ئەدگارە زمانی و هونەرییانە دەبینین،

کە بە گشتی لە شیعری ئەو شاعیرەدا هەن و دەبینرێن، بەتایبەتیش نائومێدی و ڕوانگە ڕەشبینییەکە بە ژیان. ئەمە لەلایەک، لەلایەکی دیکەوە، زەمانی شیعرەکان، لە ڕووی فۆرم و ناوەڕۆک و وێنەی شیعرییەوە، هەمان ئەو زەمانەیە، کە ساڵانێکە شاعیر شیعری پێ دەنووسێت. ئیدی نازانم کامانەن ئەو گۆڕانە شیعرییانەی لە ڕووی شێواز و ناوەڕۆکەوە، لەو شیعرانەدا تازە و جیاوازن لە شیعرەکانی پێشووتری ئەم شاعیرە؟ کامەیە ئەو جیهانە نوێیەی کە شاعیر کەشفی کردووە؟ بۆچی شاڵاو لە وتارەکەیدا نەیخستۆتە ڕوو؟ دەکرێ خوێنەران بە دڵنیابوونەوەی زیاتر، بەراوردی ئەو نموونە شیعرییانە بە یەکترییەوە بکەن، کە لە ڕوانگەی نووسەرەوە، جیاوز و دابڕاون لە یەکتری. نووسەر بەردەوام دەڵێت و دەنووسێت:(من هەمیشە ئەو شاعیرم خۆشویستووە، کە دەتوانین سەبەرەکانی ژیانی لە پەناو پەسیوی شیعرەکانی بدۆزینەوە) بەردەوام دەڵێت و ئەمجارەیان دەنووسێت:(خۆشبەختانە دەتوانم لە شیعرەکانی سامی هادی تێبگەم) نووسەر، کە خۆی وەک دەنگێکی گەورە و جیاوازی شیعریی نەوەی دوای ڕاپەڕین دەبینێت و ئارەزووش دەکات هەمووان وای ببینن، بە ڕوونی و بە پێچ و پەنا، پێمان دەڵێت کە من سەرو کارم لەگەڵ بایۆگرافیای شاعیرە نەک شیعرەکانی. پێمان دەڵێت، من دەمەوێ بزانم، ئەو شاعیرە چی دەکات؟ لە کوێ دەخەوێت؟ منداڵی چۆن بووە؟ نەک ئەوەی لە شیعرەکانیدا چیمان پێ دەڵێت و گوتار و ناوەڕۆکی شیعرەکانی چین؟ ڕوونتر بدوێین، ئەو لە جۆری ئەو خوێنەرە هەمووەکیانەیە (عەوام) کە گەرەکیانە شیعر سادە و بە فیکر و بە قووڵایی بێت. گەرەکیانە، زۆر بە ئاسانی لە شیعر بگەن، وەک چۆن بە ئاسانی لە دەربڕینێکی میللی، لە پانتاییە کۆمەڵایەتییەکە دەگەن. ئەم بەڕێزە، کە شاعیرە و شاعیرانیش دەبێ پاشخانێکی گەورەی شیعرییان هەبێت، وا لە شیعری سەرکەوتوو و داهێنەرانە گەیشتووە، کە سادە و ڕەوان بێت و زۆرترین کەس و خوێنەر لەو شیعرە بگەن، وەک ئەوەی زۆر جاری تر وتوومانە، کە ئەوانە شیعر بە (تێپانی) دەزانن، بۆیە لایان وایە، کە چ شیعرێک زۆرترین جەماوەری هەبوو، ئەوەیان داهێنەرانەترین شیعرە. سەیرم پێ دێت کەسێک خۆی شیعر بنووسێت، کەچی هێندە سادە لە شیعر و قووڵایی شیعریی گەیشتبێت و پێی وابێت دەبێ شاعیر، بایۆگرافیای خۆی بکاتە شیعر. ئەگەر وایە، بۆچی یادەوەری ناخوێنێتەوە نەک شیعر؟ کەسێک بەو شێوەیە لە شیعری سەرکەوتوو و داهێنەرانە و جیاواز گەیشتبێت، نازانم چۆن بوێری ئەوە دەکات، ئەزموونی تازە و کەشفکردنی جیهانی نوێ، بداتە پاڵ شاعیرێک؟ مەگەر جیهانی شاراوە و کەشف نەکراو، جیهانێکی واقیعی، ڕۆژانەیی و گشتییە؟ جیهانی کەشفنەکراو، جیهانێکی داخراو و

ئاڵۆزە، یان سادە و ساکار کە هەمووان پەی پێ دەبەن؟ چۆن دەبێت کەسێک شاعیر بێت، کەچی بە بێ سڵەمینەوە باس لەوە بکات، کە شیعر دەبێ سادە و ڕەوان بێت و هەمووان وەک یەک تێی بگەن، وەک ئەوەی شیعر (مەتەڵ) و (قسەی نەستەق) بێت. بە تایبەتیش لە ڕۆژگارێکدا، کە شیعری کوردی، وەک ڕابردوو، چیتر هەڵگری پەیامێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی نییە و شیعر چیتر ڕۆڵی هوشیارکردنەوە و ڕیفۆرمکردنی تاکەکان و کۆمەڵگە بە گشتی نابینێت. بێگومان ئاساییە دەقێکی شیعری سادە و ڕەوان بێت و هەمووان بە ئاسانی تێی بگەن. سادەیی زمان و دەربڕین، ڕووبەرێکی گەورەی شیعری کوردی لە ڕابردوودا پێکهێناوە، قسە لەسەر ئەوە نییە، بەڵکو ئەوەی دەبێت ڕەخنە بکرێت و ڕەتبکرێتەوە ئەوەیە، کە تۆ بێیت، ئەو دیدگا سادە و بێ قووڵاییەی خۆت، وەک تیۆرێک و میتۆدێک بۆ خوێنەوەی شیعر ببینێت و پێت وا بێت، داهێنەترین و سەرکەوتووترین دەقی شیعری شاعیران، ئەو شیعرانەن کە هەمووان، لە نەخوێنەوارێکەوە بۆ پڕۆفیسۆرێک، لە کاسبەوە بۆ خوێنەرێکی وردی شیعری بێ جیاوازی تێی بگەن. ئەم نەوەیە، بەشێکی زۆریان بەو شێوەیە، لە زمانی شیعر گەیشتوون، بۆیە هەموو دیاردە و کرد□ □□زانەییەکانی ژیانی خۆیان دەکەنە شیعر و بە ناوی شیعر ب□□اویدەکەنەوە. تا ئەو ڕادەیەی زۆر بە دەگمەن، لە پشت ئەو زمانە ساد□و □□زانەییەوە، شیعرێکی جوان و بە چێژ دەبینین.
نووسەر لە وتارەکەیدا، لە کاتێکدا باس لەوە دەکات کە شاعیر، جیهانێکی تازە کەشفنەکراوی دۆزیوەتەوە و ئەم شیعرانەی گۆڕانێکی گەورە و بنەڕەتین، لە ئەزموون و شێوازی شیعری بەراورد بە شیعرەکانی ڕابردووی، بەڵام هەر خۆی بۆچوونەکانی خۆی ڕەت دەکاتەوە و دەکەوێتە هاودژییەکی زۆرەوە لە نووسینەکەی. با بزانین، نووسەر کە باس لەو جیهانە کەشفنەکراوەی شاعیر دەکات، دواتر چی دەڵێت.
ئەمجارەیان لە درێژەی وتارەکەیدا، دەنووسێت.(لە کۆی ئەو کتێبەدا واتا بەلەمی نادیار و بەتایبەتیش لە ڕووی بابەتەوە، هەمان ئەو سامی هادیە دەبینم کە لە ساڵی 2012 ناسیم) بێگومان ئەگەر بەو پێوەرە بێت کە ئەو دەستنیشانی کردووە، ئەوا نە شیعری جیاواز، نە گۆڕانی شێوازی شیعری، نە جیهانێکی کەشف نەکراویش بوونیان هەن.
چونکە ئەگەر شاعیرێک، بەهەمان وێنەی یانزە ساڵ پێش ئێستا، لە ڕووی بابەتەوە شیعر بنووسێت، مانای وایە هیچ لەو چەمکانە بوونییان نییە و بەڵکو زادەی خەیاڵکردنی شاڵاون، کە ئەو خەیاڵکردنەوش، دەرەنجامی ئەو پەیوەندییە برادەرایەتیی□یە، کە ئەو بە شاعیر دەبەستێتەوە. نووسەر لەو شیعرانەدا، وێنەی هەمان ئەو شاعیرە و شیعرەکانی دەبینێت کە دەیەیەک لەمەوبەر(کە زەمەنێکی زۆرە بۆنوێ کردنەوەی شیعری) ناسیویەتی و شیعرەکانی خوێندۆتەوە.

ئەمەش ڕەتکردنەوەی ئەو بۆچوونەی خۆیەتی، کە پێشتر بانگەشەی بۆ دەکات. بۆیەشە نەیتوانیوە، بە پراکتیکی و لە پەراوێزی خوێنەوەی شیعرەکانییەوە، ئەو دابڕانە شیعرییە باس بکات، کە ئەو پێی وایە، لەگەڵ شیعرەکانی ڕابردوودا هاتۆتە ئاراوە. نووسەر لە درێژەی وتارەکەیدا، ئەمجارەیان باس لە (شیعری گەورە) دەکات. با بزانین ئەو لەو بارەیەوە چی نووسیوە؟ نووسەر دەنووسێت:_(شاعیرێک ئەگەر بیەوێت، شیعری گەورە و فەلسەفەی گەورەو جیهانبینی گەورەی هەبێت، دەبێ بە شێوەی سامی هادی بنووسێت، دەبێ ژیان و دنیایی ڕاستەقینەی خۆی بنووسێتەوە و بکاتە شیعر) لە ڕوانگەی ئەم بەڕێزە، شاعیرێک ئەگەر بیەوێت شیعری گەورە بنووسێت و داهێنان بکات، ئەوا دەبێ بە شێوەیەک بنووسێت، کە هەمووان لە شیعرەکەی بگەن، نەک نوشتە ئاسا شتێکمان بۆ بنووسێت، کەس تێی نەگات. هەڵبەتە بەوەدا دیارە کە دیدگای ئەم بەڕێزە بۆ شیعر، چەند هەژار و لاوازە، کە نایەوێت شیعر ئاڵۆز و قووڵ و پڕ واتا بێت، بەڵکو دەبێ زمانێکی ئاسایی و ڕۆژانەیی هەبێت و هەموو خەڵک تێی بگات. نووسەر، نایەوێت ڕامان و بیرکردنەوەی شیعری هەبێت، بەڵکو تا بە ئاسانی لە شیعرێک بگەی، بە چێژتر و هونەریترو داهێنەرانەترە. بێگومان هیچ دەقێکی شیعریی نییە، بەو دەقانەی نووسەر وەک (نوشتەش) ئەیانبینێت، کە بە جۆرێک لە جۆرەکان، هەڵگریی واتایەکی قووڵی شیعرییانە نەبن، بەڵام جیاوازییەکە ئەوەیە، ئەم جۆرە دەقانە، خوێنەوە و ڕامان و هەڵوەستە کردنیان دەوێت. بیرکردنەوە و تێڕامان و گەڕان بە دوای پرسیارە شاراوەکانی دەقەکەیان دەوێت، ئەمش پرسەیەکە لە توانای هەموو خوێنەرێک نییە و هەموو خوێنەرێکیش ئەو توانستە زمانی و هزریی و شیعرییەی نییە لە هەموو دەقێک بگات.

من بە پێچەوانەی ئەو، هەمیشە ئارەزووی خوێنەوەی ئەو دەقانەم کە تێیان ناگەم، چونکە ئەم شیعرانە، ناچار بە بیرکردنەوە و هەڵوەستە و ڕامانم دەکەن، بە بڕوای من هەر ئەمەشە خوێنەرێکی بیرکەرەوە لە خوێنەرێکی ڕاگوزەر و بیرنەکەرەوە و فەیسبووکی جیا دەکاتەوە. ئەمە لەلایەک ، لەلایەکی دیکەوە، ئەگەر(جیهانبینی گەورە) و(شیعری گەورە) و(فەلسەفەی گەورە)، بە نووسینەوەی ژیانی ڕاستەقینەی کەسەکان بێت، ئەوا دەبوو نووسەر بزانێت ئێستا نیوەی مرۆڤایەتی و کوردیش، شاعیری گەورە و فەیلەسوفی گەورە و داهێنەر دەبوون. چونکە کەس نییە، ڕووداوێک لە ژیانی ڕاستەقینەی نەبێت و بشێ بیکاتە تیمەی نووسینین دەقێک. بۆیە ئەم قسەیەی نووسەر، قسەیەکی بێ ئەرزش و بێ ناوەڕۆکە و لە بێ ئاگاییە و لە شیعرو جیهانبینی شیعری هاتووە. دواجار دەڵێم، هیچ پێویستی بەوە نەدەکرد (سامی هادی) ئەو

پێشەکییە بۆ کۆمەڵە شیعرەکەی دابنێت، چونکە ئەو خۆی شاعیرێکی ناسراوە و من وەک خوێنەرێک شیعرەکانی دەخوێنمەوە و پێشتر لە بارەی شیعرە کانییەوە نووسیومە. ئیدی چ پێویست بەوە دەکات، شیعرەکانی لە ڕێی کەسێکی دیکەوە بناسین.

سەدیق سەعید ڕواندزی

-———

*خوێنەران دەتوانن بگەڕێنەوە سەر پێشەکی کۆمەڵە شیعری (بەلەمی نادیار) کە چەند ڕۆژێک لەمەو بەر، لەلایەن (وەشانخانەی باڵندە) چاپ و بڵاو کرایەوە.
** دەربڕینی نێو کەوانەکان، لە وتارەکەی نووسەر وەرگیراون. تکا دەکەم خوێنەران بۆ دڵنیایی، بگەڕێنەوە سەر وتارەکەی نووسەر، لە پێشەکی کۆمەڵە شیعرەکە.

فلاشباک/ بەشی شانزە.. ستیڤان شەمزینی

لە دەفتەری بیرەوەریی ڕۆژانەوە

ستیڤان شەمزینی
بەشی شانزە

ئەمڕۆ وەک ڕۆژانی پێشوو ماندووم، زۆر کارم کردووە، وەک نووسینەوەی دوو کورتە راپۆرت لەگەڵ "ئاسۆی پەیامنێر" بۆ رادیۆ، شەویش تا درەنگانێ سەرقالەی خوێندنەوە بووم. سروشتم وایە شتی دژ بە یەک ئەخوێنمەوە، جاری وایە نووسراوەکانی لینین ئەخوێنمەوە، جاری وایە مەکتوباتی کاک ئەحمەدی شێخ. پێرێ جاری دووەم "ئایدۆلۆجی ئەڵمانی"ی "مارکس"م خوێندەوە، بە دوایدا کتێبێکی سادەی "شێخ محەمەدی خاڵ"م بە ناوی "ناڵەی دەروون" خوێندەوە. قسەکەی "بردناشۆ" پراکتیزە ئەکەم کە ئەڵێ "رۆشنبیر کەسێکە لە رشتەیەک هەموو شت و لە رشتەکانی تریش شتێک بزانێ". ئایا بڕیارە

من ببمە رۆشنبیر؟. ئایا لە نێوان پێناسە دژ بەیەکەکانی “گرامشی” و “بیندا”دا ئەبمە چ جۆرە رۆشنبیرێک؟.
پێرێ شەو، هەواڵی کۆچی دوایی هونەرمەند “قادر دیلان” لە تەلەفزیۆنی میدیا، بڵاوکرایەوە. لای من دیلان موزیکزانێکی بە توانا و ئاوازدانەرێکی داهێنەر و سترانبێژێکی پێشکەوتووخواز بوو، تەنیا لەبەر ئەوە نا کە چەپ بوو، لەبەر ئەوەشی کە ئاواز و گۆرانی تەقلیدیی تێپەڕاند بەرەو گۆرانی کوردیی مودێرن، ئەگەرچی ئەویش نەیتوانی ئەو زمانە کشتوکاڵییە تێپەڕێنێ لە گۆرانییەکانیدا، کە زادەی قۆناغی فیودالیزمە وەک ئەوەی مەمکی ژن بە سێو و پرتەقاڵ، گۆنای بە هەڵوژە و مزرەسێو پێناسە ئەکات، لەگەڵ ئەوەشدا توانی لە پەنا چەند هونەرمەندێکی تری هاوشێوەی خۆی شۆڕشێک بکەن، کە گیان لەدەستدانی خەسارەتێکی گەورەیە.
ئەمڕۆ رۆژی نەورۆزە، هاوڕێکانم ئێستا لە شەقامی سالم “سەهۆڵەکە” چاوەڕوانم ئەکەن، بێگوومان ئێستا شەقامەکە جمەی دێت لە خەڵک، بەڵام ئێمە تەنیا بە لاشە لەنێو ئەو حەشاماتە مەگەلەین، کە وەک سەگەکەی پاڤلۆڤ کاتێ گوێیان لە زەنگی تی ڤی حزبەکانیان ئەبێ، لیکی بەدەمیاندا دێتە خوارەوە و دێنە سەر شەقام و نمایشێکی بێ ئەرزش ئەکەن!! من دڵنیام حزبە ناسیۆنالیستەکانی کورد زۆر شارەزان لە دەروونزانیدا، پێموایە تیۆری سەگەکەی پاڤلۆڤ پەیڕەو ئەکەن، چوونکە هەر کات بیانەوێ زەنگ لێ ئەدەن جا مەرج نییە هەموو کات پلە گۆشت بێ.
هێشتاش، دیمەنی ئەو گەنجە لە پێش چاوم لا ناچێ، کە دوو هەفتە بەر لە ئەمڕۆ، کاتێ لە نەخۆشخانەی ئیمەرجنسی بینیم، ئەو برایەکی لەدەستدا بوو، خۆیشی قاچێکی، ئەمە نموونەی دوو کۆڵبەری زەحمەتکێشی شاری چەمچەماڵن کە لە رەبایەکانی ئەرتەشی بەعسەوە دەستدرێژیان لێکرابوو، کاتێ ویستبوویان بە قاچاخی بەنزین لە کەرکووکەوە بهێننە چەمچەماڵ! بە وتەی خۆی لە یەکەم دەستدرێژدا براکەی پێکرا و ئەمیش بەناو کێڵگەی میندا رایکردبوو، بەڵام شانس یاوەری نەبوو لوغمێک لە بن پێیدا تەقیبووەوە.. ئێستاش ئازار ئەچێژم بە بیرهاتنەوەی ئەو مەرگەساتە. لە خەیاڵدام نەورۆزی شادیی بۆ ئێمان چی؟ هیچ شتێک بۆ هەژاران نییە جگە لە کوێرەوەریی، ئەم دنیایە بێویژدانانە غەدار بووە لەسەر دەستی سیستمی سەرمایەداریی.
سەمەدی بەهرەنگی چەند جوان ئەڵێ “ئەگەر نانێک هەبوو با بە هەمووان بێت، ئەگەریش نەبوو کەس نان ناخوات” ئەمەیە گەوهەری سۆسیالیزم و خەونی کۆمۆنیستەکان، وەلێ ئەوانەشی بە ناوی کۆمۆنیزمەوە هاتن تا دەگاتە خودی لینین، خیانەتیان لەم پرنسیپە مەزن و هیومانیستییە کرد. بەداخەوە.

20-3-1999

پیرۆزبێت (رۆژی جیهانی ماوستایان).. رەزا شوان

مامۆستایان بەنرخترین و گەورەترین ژێرخانی فێرکاری و پەروەردەیی رۆشنبیرین.

پیشەی مامۆستایی لە جیهاندا، پیرۆزترین پیشەیە و بە دایکی هەموو پیشەکانی تر دادەنرێت. مامۆستایان خاوەنی پیرۆزترین پەیامن و مژدەبەخشن بە هێنانەدیی ژیانێکی باشتر و داهاتوویەکی گەشتر و جیهانێکی ئاسوودەتر. مامۆستایانی سەرکەوتوو کۆڵەکەکانی بنیاتنانی فێرکردن و پەروەردەکردنێکی سەرکەوتوون.

(جبران خەلیل جبران) دەڵێت:” نیشتمانەکان لەسەر شانی سێ کەس بنیاتدەنرێن: مامۆستا پەروەردەی دەکات، جووتیار خۆراکی بۆ دابین دەکات، سەرباز دەیپارێزێت”.

لەم پێودانگەوە، ئەوە دەزانین کە مامۆستایان چی ئەرکێکی قورس و پیرۆز و چی بەرپرسیارێتییەکی هەستیار و گرنگ و چارەنووسازیان لە ئەستۆگرتووە. هەر هەڵەیەک کردنێک لە فێرکردن و پەروەردەکردنی قوتابییەکانیاندا، دەشێ کارەساتێکی نەخوازراوی لێبکەوێتەوە و راستکردنەوەی زۆر ئاسان نابێت و زۆری تێدەچێت.

(ئەلیزابێت ماخ) دەڵێت:”لە کاتی ئەنجامدانی پەروەردەکردنی منداڵەکانماندا، هەر هەڵەیەک بکەین، دەبێتە هۆی دۆڕاندنی جەنگێک، کە لە پێناوی داهاتوویەکی باشتردا دەستمان پێ کردووە “.

لە ساڵی (١٩٩٤) ەوە، هەموو ساڵێک لە رۆژی(٥/ ئوکتۆبەر) کە بە (رۆژی جیهانی مامۆستایان) دانراوە، بەم بۆنەیەوە لە زۆربەی وڵاتانی جیهاندا، بە گەرمی پیرۆزبایی لە مامۆستایان دەکەن و گوڵیان پێشکەش دەکەن. لە قوتابخانەکان و لە شوێنانی تریشدا ئاهەنگی خۆشی و چەندین چالاکی هەمەجۆرە و هەڵبەست و پەخشان پێشکەش دەکرێن، هەر لەم رۆژدا، کۆمەڵێک لە مامۆستایانی لێهاتوو

خەبات دەکەن. ئەم یادەش رێکەوتی راگەیاندن و واژۆکردنی ئەو راسپاردانەن، کە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان (یۆنسکۆ) بە پەروەردە و زانیاری و رۆشنبیری، بە هاوبەش لەگەڵ رێکخراوی کاری نێودەوڵەتی (ئیدیۆکشن ئینتەرناشیۆناڵ) دا، کەلە کۆنگرەی (پاریس) دا، هاوهەڵوێست بوون لە راگەیاندنی کۆمەڵێک راسپاردە. لە پێناوی ئاوەدانەوە و بایەخدانی پێویست بە پیشەی مامۆستایی و بە وانە وتنەوە. بە باشکردنی باردۆخی مامۆستایان و پارستنی مافەکانیان لە هەموو جیهاندا. چونکە فێرکردنێکی باش و پەروەردەکردنێکی دروست، هیوا و مژدەبەخشی ژیانێکی باشتر و خۆشتر و داهاتوویەکی گەشتر و شیاوترن.

لە کۆنگرەی پێنجەمی نێودەوڵەتی بۆ پەروەردە، کە لە ساڵی (١٩٦٦) دا، لە شاری (جنێڤ) لە سویسرا بەسترا، لەسەر رۆشنایی راسپاردەکەی (یۆنسکۆ) و (ئیدیۆکشن ئینتەرناشیۆناڵ) یەکێک لە بڕیارە گرنگەکانی ئەم کۆنگرەیە ئەوەبوو، کە بۆ یەکەمین جار بڕیاری ئەوەیان دا، کە رۆژی (٥/ ئۆکتۆبەر)ی هەموو ساڵێک، بکرێت بە رۆژی مامۆستایان لە هەموو جیهاندا، بە ناوی (رۆژی جیهانی مامۆستایان). بۆ یەکەمین جاریش لە (٥/ ئۆکتۆبەر/١٩٩٤) دا، بە فەرمی لە زیاتر لە (١٢٥) وڵات لە جیهاندا، بەم بۆنەیەوە چالاکی و ئاهەنگی شیاویان سازکرد. لەو ساڵەوە تا ئەمڕۆ، لەم رۆژ و مانگەی هەموو ساڵێکدا، بە ئەوپەڕی رێزەوە، یادی ساڵڕۆژی (رۆژی جیهانی مامۆستایان) کردۆتەوە. مەبەستیش لەم یادکردنەوەیە، دانان و پێزانینە، بە رۆڵی گرنگ و بە قوربانیدانی مامۆستایان و بە پیرۆزی پیشە و پەیامەکەیان.

رۆژی جیهانی مامۆستایان لە هەموو وڵاتانی جیهاندا، لە هەمان رۆژدا ناکرێت. لە هەندێ وڵاتدا. لە رۆژان و مانگی تردا دەکرێن. رەنگە ئەو رۆژانەیان هەڵبژاردووبێت کە پەیوەندییان، بە رۆژی تایبەتمەندی مامۆستاکانیان یا نیشتمانەکانیانەوە هەبێت.

مامۆستایان بە دڵسۆزی و لەخۆبووردن و ماندووبوونەوە خزمەت دەکەن، بێ ئەوەی چاوەڕوانی سوپاس و هیچ پاداشتێک بن. لە هەموو وڵاتاندا، مامۆستایان بەردی بناغە و کۆڵەکەکانی شارستانی و پێشکەوتن و داهێنان و گۆڕانکارین. رابەر و چرای گەشی رووناکردنەوەی شەوەزەنگی تاریکین. مەم ئاسایی دەسووتێن بۆ ئەوەی رێی سەرکەوتن و پێشکەوتن و داهاتوو بۆ رۆڵەکانی نیشتمانەکانیان رووناک بکەنەوە. مامۆستایان هەنگ ئاسایین و شیلەی گوڵانی زانیاری و زانستی دەمژن و هەنگوێنی زانیاریمان پێشکەش دەکەن. مامۆستایان هەندێ

رێزدار و شکۆدارن و پایەبەرزن، تا ئەو رادەیەی کە بە میراتگر و بە جێگرەوەی پێغەمبەران ناوزەند کراون. میری شاعیرانی عەرەب (ئەحمەد شەوقی) کە (بە رەچەڵەک کوردە) دەڵێ:"هەڵسە بۆ مامۆستا شکۆدارییە.. هێندەی نەمابوو مامۆستا ببێت بە پەیامبەر”

مامۆستایان لە مێژووی هەر نەتەوەیەکدا رۆڵێکی گرنگ و کارتێکەریان هەیە. چونکه مامۆستایان نەوە لە دوای نەوە پێدەگ□ی□□ن. هێمایەکن لە هێماکانی پێشکەوتن و شارستانی. گەر گەلان شانازی بە زانا و دانا و بیرمەند و بلیمەت و داهێنەرەکانیانەوە بکەن، دەبێ ئەوە بزانن کە هەموو ئەم هەڵکەوتووانە لە پێشا قوتابی مامۆستا بوونە.

ئێمەش ل□ پ□□□ک، ن□بووین□ ب□ ک□چ و کو□□□ک. مامۆستایانی کوردپەروەری دڵسۆزمان فێری ئەلفوبێی کوردایەتی و کوردستان پەروەری و تێکۆشان و گەشبینی و هیواداریان کردین. هۆشی ئێمە زەوییەکی بەیار بوو. مامۆستاکان کێڵایان و تۆوی زانست و زانیاریان لێ تۆوکرد. لە چی پایە و پۆستێکدابین، هەمیشە قەرزاری مامۆستاکانمانین. پشکی شانازی بۆ دڵسۆزی و رەنج و ماندووبوونی ئەوان دەگەڕێتەوە. ئەوان رۆڵێکی گرنگیان لە بنیاتنانی دروستکردنی کەسێتی ئێمەدا بینی.

مامۆستایانی خۆشەویست، پێشمەرگە گیانبەخشەکانی گۆڕەبانی فێرکردن و پەروەردە، ئێوە شایەنی ئەوپ□□□ی سوپاس رێز و پێزانین. ئێوەن منداڵانی گەلەکەمان بە باشی فێردەکەن و بە دروستی پەروەردەیان دەکەن. ئێوەی دایک و باوک و خوشک و برا ئاسایین، دەستی سۆز و خۆشەویستی و رێز بە سەر منداڵە چاوگەشەکانماندا دەهێنن. ئێوە خۆشەویستی و هاوبەستەبوون بۆ کوردستان و کورد لە لایان شیرینتر دەکەن. لە راستیدا ئێوەی مامۆستایانی دڵسۆز پارەیەکی دەگمەنن کە بە ئاسانی دەست ناکەون.

مامۆستایانی دڵسۆز، ئەو منداڵە چاوگەشانەی کە تا دوێنی قوتابی ئێوە بوون، لە ئەمڕۆدا: مامۆستان، نووسەرن، هونەرمەندن، پارێزەرن، پزیشکن، ئەندازیارن، بەڕێوەبەرن، تێکۆشەرن، رۆژنامەنووسن، راگەیاندنکارن، چالاکوانن،.. هتد. ئەمانە ئەو تۆوانەن، کە ئێوە تۆتان کرد و پێیانتان گەیاند و هاتوونەتە بەرهەم.

مامۆستایانی فرە بەڕێزمان، ئێوە شوێنێکی تایبەتیتان لە دڵماندا هەیە، خۆشەویستی و رێزمان بۆ ئێوە بێسنوورن. هەردەم لە یادتان ناکەین، هەرگیز رێز و خۆشەویستیتان لە دڵماندا کاڵ نابنەوە. نەک تەنها لە رۆژی جیهانی مامۆستایان دا، بەڵکو لە هەموو رۆژەکانی ساڵدا، رووخساری گەش و شیرینی ئێوە ل□ بەر

چاو□مانە. وشە ناسک و جوانەکانتان، رێنماییە دروست و بەسوودەکانتان، زەرد□خ□□ن□ شیرینەکانتان، چێژێکی تایبەتییان لە یادەوەرییەکانماندا هەن. لە ئێوەی دڵسۆزەوە فێری تێکۆشان و کوردایەتی و کوردستان پەروەری و گەشبینی و ک□ن□دان و هیوا و ئومیدی سەرکەوتن بووین. لە ئێوەوە فێربووین کە لە بەردەم بڕوا و متمانە بەخۆبوون و ئیرادەی پۆڵایین و خۆڕاگری و کۆڵنەدان□دا، بۆ گەیشتن بە هیوا و ئاواتەکانمان، ئەستەم بوونی نییە.
مامۆستایانی دڵسۆز و کوردستان پەروەر، وشەی سوپاس و ستایش شەرمتان لێدەکەن. چونکە ئێوە زۆر لەوە گەورەتر و جیاوازتر و شایستەترن، کە وشە و رستەی شیرین، بتوانن ببن بە پارسەنگ و هاوسەنگی دڵسۆزی و شکۆداریتان.
مامۆستایانی کوردستان، زیاد□□یی ناکەم کە دەڵێم بە راستی ئێوە جیاوازن. لە کاتی شۆڕش و راپەڕینەکانی کوردستاندا، ئێوە رابەر و پێشڕەو و پێشەنگ بوون، بە دەستێکتان چەکی بەرگریتان هەڵگرتبوو، قارەمانانە و سەرسەختانە لە سەنگەرەکانی پێشەوەدا بەرگریتان لە خاکی پیرۆزی کوردستانمان دەکرد. بە دەستەکەی تریشتان پێنووس و پەرتووکتان هەڵگرتبوون. لە دێیەکان و لە پەنای کێوە سەرکەشەکان و ئەشکەوتەکانی کوردستاندا، منداڵانی گەلەکەمانتان فێری خوێندنەوە نووسین دەکرد. فێری چڕینی سروودی (ئەی رەقیب) و (دەمی راپەڕینە) تان دەکرد. لە خەباتی نهێنی ناو شارەکانیشدا، ئێوە دینەمۆی هاندان و هۆشیارکردنەوەی گەلەکەمان بوون. بە رۆژ شانە تێکۆشەرەکانی ناو شارەکانتان رێکدەخست. بە شەوانیش سەرپەرشتی چالاکییەکانی دژ بە رژێمی داگیرکەرتان دەکرد. ئێوە لە هەموو شۆڕش و راپەڕینەکانی کوردستاندا، سەری رم بوون و پشکی شێری تێکۆشان و خەبات و گیانبەخشینتان هەبوو. مێژووتان پاکە و پڕە لە سەروەری و لە شکۆداری و لە هەڵوێستی بەرز. ئێوە لە شۆڕشەکاندا پێشمەرگەی هەڵمەتبەری شێر ئاساین. لە ئاشتیشدا هەڵگری چڵە نێرگزی خۆشەویستی و ئاشتین. ئەمە باوەڕتان بووە و باوەڕتانە و نەگۆڕاون و ناگۆڕێن.
ئێوە بەبێ مووچە و بە نیوە مووچە و بچارەگە مووچە، خۆڕاگربوون و بایکۆتی خوێندتان نەکرد و قوتابخانەکانتان بەجێ نەهێشت. بە کوێرەوەری و بە نەبوونی درێژەتان بە خوێندن و بە پەیامە بەرز و پیرۆزەکەتان دا. بۆیە لە هەموو کەسێ ویژدان ئاسوودەترن. بەم خۆڕاگرییەتان، لاپ□□ی□کی شکۆداری و سەروەریی ترتان لە مێژووی مامۆستایانی کوردستان

تێمارکرد. رێز و پێزانین و خۆشەویستی راستیی گەلەکەمان بۆ ئەوەی مامۆستایانی دڵسۆزمان، بەرزترین میدالیای پێزانین و رێزلێنانە.

بە داخەوە کە دەسەڵاتدارنی سەرکوتکەری هەردوو حیزبی دەسەڵاتدار لە هەرێمی کوردستاندا. لە جیاتی پاداشتکردن و پێزانین و سوپاس و رێزلێنان بۆ تێکۆشان و خۆڕاگری و بە خزمەتی پیرۆزتان. کەچی زۆر نامەردانە، بە شەق و بە تەڵا لێدان و گوللەباران و بە قسەی سووک و بە جوێنی ناشیرین، وەڵامی مافەکان و داوا رەواکانتانیان دایەوە.

ئەمەش ئەوپەڕی بێڕەوشتی و ناپیاوییە. پەڵەیەکی قیزەوەنیشە بۆ تەوێڵەی دەسەڵاتی خۆسەپێنی شکستخواردوو و هیچ لەباری هەرێمی کوردستان.

رۆژی سێ شەممە (٥/ ئوکتۆبەر/٢٠٢١) یادی (٢٧) تەمین ساڵڕۆژی (رۆژی جیهانی مامۆستایان) ە. مامۆستایانی کوردستانیش بەشێکن لە مامۆستایانی جیهان. بەم بۆنەیەوە، پێبەدە جوانترین پیرۆزبایتان لێدەکەین. دەستە پیرۆزەکانی یەک بە یەکتان ماچ دەکەین و جوانترین چەپکە گوڵی خۆشەویستی و رێز و دڵسۆزی و ئەمەکداری و پێزانینمان پێشکەشتان دەکەین. ئەمەش کەمترین شتە لە ئاستی دڵسۆزی و شکۆداری بەرخودانی ئێوەدا. گەشبینین کە لە سایەی دڵسۆزی و پەرۆش و ماندووبوونی ئێوەدا، داهاتووی گەشتر بۆ کورد و کوردستان دێتەدی.

بەم بۆنەیەوە، ئەم پارچە هۆنراوەیەی خۆم، کە بە ناوی قوتابییە بە ئەمەکەکانتانەوە نووسیومە. پێشکەشی سەرجەم ئەوەی مامۆستایانی کوردستان دەکەم:

هەڵسن مامۆستا هات
هەڵسن هەڵسن مامۆستا هات
پێشڕەومانە بەرەو ئاوات
مامۆستایە پەیام پیرۆز
لێو بە خەندە و هێمن و بەسۆز
بە رووخۆشی و زمانی شیرین
زانستی زۆری پێ بەخشین
مامۆستامان پێشەنگمانە
خوشک و برا و هاوڕێمانە
بۆ تۆی مامۆستای دڵسۆزمان
پێزانین و سپاس و رێزمان

ڕێزا شوان
سوید: ٣/ ئوکتۆبێر/٢٠٢١

"ئەزموون" خەڵاتی باشترین سیناریۆی فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا"ی بەدەستهێنا

مەنسوور جیهانی –

فیلمی سینەمایی "ئەزموون" The Exam لە دەرهێنانی سینەماکاری کورد "شەوکەت ئەمین کورکی" خەڵاتی باشترین سیناریۆی بەشی "پێشبڕکێی سەرەکی" ١٩مین خولی فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا" لە وڵاتی ئاڵبانیای بەدەستهێنا.
فیلمی سینەمایی "ئەزموون" The Exam چوارەمین فیلمی بڵندی سینەماکاری کورد "شەوکەت ئەمین کورکی"، لە بەرهەمهێنانی "مەحمەد ئەکتاش"، بەرهەمی هاوبەشی هەرێمی کوردستان و وڵاتانی ئەڵمانیا و قەتەر؛ لە دووهەمین بەشداری نێودەوڵەتی خۆیدا لە بەشی "پێشبڕکێی سەرەکی" نۆزدەیەمین خولی فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا" Tirana لە وڵاتی ئاڵبانیا نمایشکرا و لە لایەن بینەرانەوە پێشوازییەکی بێوێنەی لێکرا و ئەندامانی لێژنەی دادوەرانی ئەم ڕووداوە گرینگە سینەماییەی باوەڕ پێکراوی ئاکادیمیای ئۆسکار Oscar® qualifying خەڵاتی باشترین سیناریۆی ئەم بەشەیان پێشکەش بە "شەوکەت ئەمین کورکی" و "محەمەد ڕەزا گەوهەری" نووسەرانی سیناریۆی ئەم فیلمە کوردییە کرد.
ئەندامانی لێژنەی دادوەرانی بەشی "پێشبڕکێی سەرەکی" نۆزدەیەمین خولی فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا" بریتی بوون لە: "جیۆڤانی ڕۆبیانۆ" Giovanni Robbiano سیناریۆنووس لە وڵاتی ئیتالیا، "عیسمەت سیجارینا" Ismet Sijarina سیناریۆنووس و دەرهێنەر لە وڵاتی کۆزۆڤۆ، "سیمێئۆن ڤێنتیسلاڤۆڤ" Simeon Ventsislavov سیناریۆنووس لە وڵاتی هەنگاریا و هەروەها خاتوو "باربارا گاسێر" Barbara Gasser ڕۆژنامەنووس و ڕەخنەگری سینەمایی

لە وڵاتی ئەمسا و ئەندامی ئەنجوومەنی چاپەمەنییەکانی هۆلیوود HFPA.

فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا" TIFF وەکوو گرینگترین و گەورەترین ڕووداوی سینەمایی ناوچەی باڵکان؛ بە مەبەستی پێکهێنانی ناوەندێکی گرینگی فەرهەنگی و سینەمای سەربەخۆ، ڕەخساندنی کەشووهەوایەکی هەقاڵانە بۆ سینەماکارانی ئەورووپا و سەرتاسەری جیهان و هەروەها کۆکردنەوەی تامەزرۆیان، خوێندکارانی سینەما و شەیدایانی ئەم هونەرە بەنرخە دامەزراوە.

فیلمی سینەمایی "ئەزموون" بەرهەمی کومپانیای "میتوس فیلم"ی بەرلین و کومپانیای "مەستی فیلم"ی سلێمانی کە بە پاڵپشتی وەزارەتی روشنبیری و لاوانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بەرهەمهاتووە، لە لایەن کۆمپانیای نێودەوڵەتی ئەڵمانی "ئارت هوود" ArtHood لە ئاستی جیهاندا بڵاودەبێتەوە.

نۆزدەیەمین خولی فێستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تیرانا" بە دروشمی "جیاواز بیربکەنەوە و یەکسان سەیربکەن" لە چەندین بەشی پێشبڕکێی لەوانە؛ بەشی "فیلمە بڕیندەکان"، بەشی "فیلمە یەکەمە بلێندەکان"، بەشی "کورتە فیلمە چیرۆکی و ئەنیمەیشنییەکان" (فیلمە هەڵبژاردراوەکان ڕەوانەی خەڵاتەکانی ئۆسکار دەکرێن)، بەشی "بەڵگەفیلم"، بەشی "پێشبڕکێی خوێندکاری"، بەشی "هونەر و ئەزموون"، بەشی "فیلمەکانی باڵکان" و بەشی "ئەو فیلمانەی کە بە زمانی ئاڵبانیایی سازکراون" و هەروەها بەشی دەرەوەی پێشبڕکێی، لەوانە؛ بەشی "تەرکیز"، بەشی "نمایشی تایبەت"، بەشی "پانۆڕاما" واتە: نمایشی "فیلمی منداڵان"، "جیلەکان"، "دنیای نوێی"، "زەوقە جیاوازەکان" و چەندین بەشی دیکە لە ڕێژانی ٢٤ تا ٣٠ی سێپتەمبەری٢٠٢١ لە شاری تیرانا پێتەختی وڵاتی ئاڵبانیا بەڕێوەچوو.

بۆ زانیاری زیاتر:
http://tiranafilmfest.com/awards-2021/

لاپەڕەی فەرمی فیلمی سینەمایی "ئەزموون" لە ئینستاگرام:
https://instagram.com/the_exam_movie?utm_medium=copy_link

لاپەڕەی فەرمی فیلمی سینەمایی "ئەزموون" لە فەیسبووک:
https://www.facebook.com/The-Exam-%D8%A6%DB%95%D8%B2%D9%85%D9%88%D9%88%D9%86-106319785023346/

بەڕێوەبەرایەتی ڕاگەیاندنی گشتی فیلمی سینەمایی "ئەزموون".